

Forord

I dette nummer af Landbohistorisk Tidsskrift bringer vi tre artikler, der tematisk og kronologisk er meget forskellige. I den første artikel, der er skrevet af Jørgen Mikkelsen, foretages en analyse af de danske købstæders landbrug. Artiklen strækker sig fra 1500- og 1600-tallet over landboreformerne i 1700-tallet til det forandrede landbrug i første halvdel af 1800-tallet. Købstædernes landbrug er et nogenlunde velbeskrevet emne, men hvor det tidligere har drejet sig om analyser af de enkelte købstæders landbrug, foretager denne forfatter en samlet analyse af mange købstæder i en meget lang periode. På den måde illustreres det, at der sker en meget stor forandring med købstædernes landbrug i løbet af disse tre-fire århundreder. Samtidig vises det, at der nok er nogle fælles udviklingsmønstre, men at der også er meget store forskelle mellem de forskellige købstæder. Disse forskelle hænger i væsentlig grad sammen med geografiske variationer, men der er desuden en række historisk betingede politiske og institutionelle faktorer, der har haft betydning for, hvordan landbruget i købstæderne har forandret sig. Blandt andet er der stor forskel på, i hvilken grad købstædernes eliter har overtaget de bymarker, der ellers i udgangspunktet var fælles.

Den næste artikel er skrevet af Erik Hofmeister, og den dækker også en lang tidsperiode. Artiklens fokus er rettet mod Gudenåen og den betydning, åen har haft for det omkringliggende landbrug helt tilbage fra oldtiden. Hovedvægten er dog lagt på de seneste par århundreder. I artiklen foretages en analyse af, hvordan "den store å" er blevet brugt gennem årene. Dels til at sikre vand til engene og markerne i nærheden og samtidigt sørge for tilførsel af vigtige næringsstoffer; dels til at fjerne vand fra dræn, grøfter med videre via reguleringer og dels til i større eller mindre omfang at skabe et økonomisk tilskud via fiskeri. Desuden har åen i vid udstrækning været anvendt til at transportere landbrugsvarer på pramme til købstæderne langs åen, især til Randers. Bønderne har løbende været i konflikt med andre interessenter og har været pålagt forpligtelser om at vedligeholde broer og overkørsler. Det er en vigtig pointe, at frem til 1960erne var det politiske fokus rettet mod, at Gudenåen skulle tjene produktionen langs med åen og særligt landbrugsproduktionen, mens der fra begyndelsen af 1970erne har været stigende krav om naturbeskyttelse og naturgenopretning.

I den sidste artikel bringer Mikael Frausing os helt frem til nutiden, idet han analyserer, hvordan Gram Slot A/S siden 2007 meget aktivt har spillet på slottets kulturarv i sin markedsføring. Det illustreres, hvordan de nye ejere

lige fra overtagelsen har inddraget fortællinger om herregården og selve familien i deres forretningsmodel, og at fem forskellige – men dog sammenhængende – fortællinger benyttes over for besøgsgrupper og samarbejdspartnere. Artiklen er baseret på forfatterens ph.d.-afhandling, og analysen af Gram Slot sættes ind i en større ramme for lignende tiltag på andre danske herregårde. Desuden problematiserer Frausing begrebet kulturarv, fordi det er diskutabelt, om fortællingerne om slottet er videre historisk korrekte. Men det er heller ikke – som der argumenteres for i artiklen – det væsentlige. Det afgørende er, at fortællingerne er med til at skabe Gram Slots “kulturarv”, der på den måde er tæt knyttet til den nutidige betydning af slottet. Altså en nutidig konstruktion af, hvad Gram Slot er og hvilke værdier, der er knyttet til slottet.

Siden det seneste nummer af Landbohistorisk Tidsskrift udkom, er redaktionen blevet udvidet med et nyt medlem, idet Jens Wendel-Hansen er trådt ind. Samtidig er dette nummer den sidste gang, hvor Jeppe Büchert Netterstrøm er med til at redigere tidsskriftet. Jeppe har været medlem af redaktionen siden 2009 og har siden ydet en stor indsats for tidsskriftets udgivelser. Det er derfor beklageligt – men forståeligt – at han vælger at træde ud af redaktionen.

God læselyst!

Jens Wendel-Hansen
Jeppe Büchert Netterstrøm
Merete Bo Thomsen
Michael Nobel Jacobsen
Mogens Rostgaard Nissen